

Solo

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Luna Zegers

Geschreven in samenwerking
met Maartje den Breejen

Solo

Mijn verhaal over verdriet en rouw,
en de troost van muziek

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3919 6

© 2017 Luna Zegers

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © Aldo Chacón

Foto auteur © Mireia Rodriguez

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Theo, Mieke en Marieke.
Ik zing dit lied voor jullie.

*Caminante, no hay camino
Se hace camino al andar.*

Wandelaar, er is geen weg
Men maakt de weg al wandelend.

‘Extracto de Proverbios y cantares (xxix)’,
Antonio Machado

De gangkast

Het is een eenvoudige gangkast. Wat planken, drie wanden, een deur. Hij staat in mijn appartement op de tweede verdieping in de Amsterdamse Jordaan. De kast is 1,19 meter diep, 0,82 breed en 2,44 hoog. Ik kan erin staan. Hoelang sta ik hier al?

Op de planken liggen herinneringen. Ik zeg al meer dan tien jaar dat ik die ga ordenen. Schiften. Kijken wat weg kan. Wat mag blijven.

Het zijn maar spullen, zeggen sommige mensen. Voor mij zijn het stille getuigen van de levens van mijn vader, mijn moeder en Marieke. En van mij. Ik ben de enige die over is. Ik zorg ervoor dat het gezin Zegers voortleeft. Theo Zegers. Mieke Zegers-Van Bommel. Marieke Zegers en ik. Ze vestigden zich in Overloon, nu ligt hun as op de bodem van de zee, maar hun erfgoed staat hier in mijn gangkast. Ik bewaak het, die taak heb ik mezelf toebedeeld.

Op de middelste plank: een plastic doos met de brieven die Marieke schreef toen ze al ziek was. Daarnaast een dikke rode map waarin ik al haar dagboeken en vakantieverslagen heb opgeborgen. Op de bovenste plank: mijn vaders platenverzameling. Ik houd een elpee met een Teleac-cursus 'jazz luisteren' in mijn handen. Hij hield van jazz. In de kist op de grond tref ik

mijn moeders breigerei aan onder een berg spelletjes die we speelden als gezin – tangram, Mastermind, Kolonisten van Catan en puzzels – en ik weet niet hoeveel knuffels. Ernie van Bert heeft een spijkerjack aan dat tante Truus heeft gemaakt. Handpoppen waar ik als kind met Marieke mee speelde. En tegen de achtermuur de honderden dia's die mijn vader van ons drieën heeft gemaakt, geordend in bakken en opgestapeld tot een muurtje. Zijn fototoestel heb ik ook nog.

De rechterwand is er een van dozen. Een met kinderboeken, onder meer het volledige oeuvre van Thea Beckman: *Kruistocht in spijkerbroek*, *Geef me de ruimte!*, *Triomf van de verschroeiide aarde*, *Het rad van fortuin* en alle andere boeken die ze heeft geschreven. Marieke en ik waren lid van de Lemniscaatclub en kregen tot onze grote blijdschap eens in de zoveel tijd een kinderboek toegestuurd. Kijk nou wat ik vind: *Meester van de zwarte molen*. Twaalf bakkersleerlingen wonen in een molen diep in de sombere bossen van Bohemen. De meester is een tovenaer in de zwarte kunst en de leerlingen zitten opgesloten. Telkens leidt de weg weer naar de molen, maar met hulp van de liefde ontsnapt Krabat toch. Marieke en ik verslonden dat boek.

We lazten ons een slag in de rondte: op vakantie in de caravan, in de middagen en voor het slapengaan. Lemniscaat, de uitgeverij met het oneindigheidssymbool als logo. De liggende acht, in de wiskunde bekend als een symbool voor oneindigheid, voor datgene wat niet meer in een getal is uit te drukken.

Nog een doos met boeken. Tussen de stapel zelfhulpboeken over rouw ligt *De donkere kamer van Damokles* van W.F. Hermans. Toen ik vrijwilligerswerk deed in het buitenland heeft Marieke passages uit dit boek voorgelezen en opgenomen op een cassettebandje, 'opdat ik haar stem niet zou vergeten'. Dat bandje moet ook nog ergens liggen. Stapels met strips, die ik nooit meer zal herlezen: de avonturen van Kuifje, Asterix en Obelix, Suske en Wiske. Marieke las graag Suske en Wiske als ze zich gespannen voelde.

Een doos met kleren. Dit fluwelen rokje droeg ik graag. Een groene lange jurk, destijds misschien hip, inmiddels zeker suf. Fotoboeken. Stapels. Een geheel gewijd aan de bruiloft van Theo en Mieke, en vele van het gezin. Ik met rastahaar. Paars toen nog. Een doosje. Wat zit erin? Een zwart popje. Van Marieke geweest. Het mag niet weg. Maar het kan ook niet blijven. Ik kan de bagage van ons gezin toch niet overal mee naartoe nemen?

Op de grond liggen uitgedroogde postelastieken. Niet meer toereikend om de herinneringen bij elkaar te houden. Ik kan toch niet in mijn eentje voor gezin spelen?

Ik doe de kast weer dicht. Ik kan het niet. Niet alleen. Niet nu.

Ik vlucht mijn huis uit en ga naar café-restaurant Duende. Ik heb er vaak opgetreden als flamencozangeres met Jordi, mijn laatste grote liefde en toen we nog samen waren vaak mijn begeleidend gitarist. Altijd zijn er wel bekenden. De eigenaar schenkt een glas rode wijn voor me in en we praten over de liefde. Of beter gezegd: over mijn liefdesverdriet. Ik vertel hem hoe Jordi me gedag zei en nooit meer terugkwam. Naast mijn glas staat al snel een fles rode wijn. Het wordt laat die nacht.

Twee dagen geleden bracht een koerier me dozen vol exemplaren van mijn eerste solo-cd. Ik had een gat in de lucht moeten springen. Meer dan een jaar heb ik aan het album gewerkt. Het verdriet en de doden, de levenslust die muziek me geeft, die me op de been houdt, de levens van mijn ouders en Marieke en de liefde bezing ik op mijn cd: *Entre Dos Mundos*. Tussen twee werelden. Leven tussen Barcelona en Amsterdam, Spanje en Nederland. Tussen verdriet en levenslust. Tussen flamenco en jazz. In de muziek sla ik een brug.

Ik had een fles champagne moeten laten openknallen. Maar moest ik dan alleen drinken? Proosten met mezelf? Met mijn eigen muziek op de achtergrond?

Ik tekende zakelijk voor ontvangst, bedankte de koerier en

tilde de dozen met cd's naar binnen. Daarna checkte ik mijn mail. Net als op alle andere dagen.

Ik hoopte dat ik met de cd een hoofdstuk zou afsluiten. Dat ik genoeg offers had gebracht om de doden te eren. Maar telkens keer ik toch weer terug naar het verleden. Kennelijk is het niet genoeg. Of is het nooit genoeg?

Ik verplaats alle spullen van de gangkast naar de woonkamer. Cassettebandjes met daarop de crematies van mijn vader, moeder en Marieke gaan door mijn handen. De rouwkaarten. De steunbetuigingen van familie, vrienden en kennissen. Mijn eigen dagboeken. Inge vulde opdrachten voor de therapie die ik volgde. Ik moest leren omgaan met mijn emoties in de zogenaamde autonomiegroep. Dagen. Maanden. Jaren duurde het voordat ik wist wat ik voelde. Of voordat ik voelde wat ik wist. Ik kom stapels notities tegen die ik heb gemaakt om mezelf een hart onder de riem te steken. 'Je bent goed zoals je bent.' 'Je mag er zijn.' 'Je kunt het niet helpen dat jij wél leeft en je zus en ouders niet.'

Ik leer snel, maar van mijzelf neem ik niet snel iets aan. Tot driemaal toe heb ik geprobeerd de naderende dood van een familielid op afstand te houden. Het is me niet gelukt. Onder mijn toezie blik trokken mijn dierbaren zich terug in hun lichaam, totdat ze er ten slotte in verdwenen. Ze lieten me achter met ziellose omhulsels.

Muziekopdrachten voor het conservatorium. Toets theorie: 9,5; geen tien, want de docent wilde 'meer bravoure' van mij. En dan vind ik een agenda van mijn vader uit het jaar dat hij ziek werd. En aantekeningen die mijn moeder maakte over Mariekes ziekteverloop. Ik was vergeten dat ik die had. Een cd van Thuss, de schoolband waarin ik zong en toetsenist was. We pakten het serieus aan, zie ik aan de professionele flyers.

Soms ben ik doorgeschooten in mijn bewaarzucht. Van alle vakanties heb ik de informatiefolders voor toeristen bewaard, rou-

tes en gidsen met de bezienswaardigheden. Als kind van een aardrijkskundeleraar raakte ik besmet met een fascinatie voor landkaarten. En bij ons thuis waren we zuinig. We hergebruikten alles, zelfs de kartonnen verpakkingen van toastjes. Als ik op een stedentrip naar Antwerpen ging, bewaarde ik de informatie die ik had verzameld. Voor de volgende keer.

En waarom heb ik in hemelsnaam de posters van mijn tienerkamer bewaard? Zoals die van de Zweedse tennisser Mats Wilander, op wie ik verliefd was. Of die lidmaatschapskaart voor Legoland. Puur sentiment. Ik lijd aan de volledigheidsziekte, ik wil dat alles compleet is. Dat kan niet, dat weet ik. Ik kan de levens van de doden niet voortzetten, dan kom ik niet aan mijn eigen leven toe.

Ik ben naar Spanje gevlucht. Niet voor de zon of de stranden, maar vanwege de ruwheid van het landschap en de ongepolijste muziek. Ik voelde me niet meer thuis in Nederland. Als ik langs de Amsterdamse grachten fietste en vrienden met elkaar zag kletsen, als ik gezinnen op een terras zag zitten, verging ik van de pijn. Ik kon het niet verdragen. Mijn ouderlijk huis was weg, mijn familie, ons gezin, mijn basis. Ik werd continu geconfronteerd met wat er niet was. Ik belde niemand.

Ik ga het doen. Opruimen. Ordenen. Weggooien. Selecteren. Het wordt geen afscheid. Ik ga alleen verder. Ik zal op eigen benen staan en lopen. Ik zal struikelen en vallen.

En ik zing mijn lied. Vlamvend zijn de emoties. Muziek be-teugelt ze. Familie, vrienden, passerende muzikanten, toevallige passanten, en ja zelfs de doden vallen me bij. Hun stemmen zwellen aan vanuit het verleden, vormen een koor. Vroeger heette ik Lonneke. Ik was het meisje uit Overloon dat nog zo weinig van de wereld wist. Maar ik heb mezelf vernoemd naar de maan, een licht in de duisternis, en als Luna zal ik zingen. Dit is mijn flamenco. Dit is mijn solo.

I

Alegrías*

Betekent 'vreugde'. Afkomstig uit kuststad Cádiz en bij uitstek een lichte en sensuele stijl met speelse teksten. In 12/8 maatsoort – een ritme in 12 tellen – met een vrolijke thematiek en een feestelijke melodie in majeur die aanmoedigt tot dansen. Een blijmoedig lied dat een contrast vormt met het drama van andere stijlen van het flamencorepertoire.

Ik heb de gordijnen dichtgedaan. Buiten is het nog licht. Het diascherf is uitgerold en staat midden in de kamer. De show kan beginnen. In 2005 noteerde ik voor het eerst in mijn dagboek:

Diaprojector neerzetten in mijn woonkamer om de drempel te verlagen om ze spontaan te bekijken; nog niet gedaan, maar ben nog bezig met omgooien van de inrichting. Wel een kleine diaslens gevonden, dat vergemakkelijkt het kijken ook.

Twaalf jaar later lees ik mijn vaders opschriften op de diadozen in zijn priegelhandschrift: MARIEKE EN LONNEKE DOEN DE AF-

* De betekenis van Spaanse woorden en begrippen is te vinden in het glossarium op pagina 247.

WAS; VAKANTIE IN ZEELAND; SINTERKLAASFEEST; MARIEKE: PIANO-CONCOURS. Op vrije zaterdagen voorzag mijn vader de dia-raampjes van nummers en de slides van titels. Van zijn dia's had het hele gezin plezier. Marieke en ik vroegen regelmatig 'Morgen we dia's kijken?' als we even klaar waren met de zoveelste Asterix en Obelix of het zoveelste Lemniscaat-boek. Op een druilerige avond in de herfst veranderde onze huiskamer in een bioscoop.

De eerste slide gaat het apparaat in. Ik ga op de bank zitten, klik op de afstandsbediening en zie ons huis in Overloon aan Laan 1944 1 tegen een herfstlucht, in verzadigde kleuren. Mijn opa had een boerderij met een stuk land, maar hij was schoenmaker en had genoeg aan een werkplaats. Hij hakte het terrein denkbeeldig doormidden en verkocht het deel dat niet aan zijn huis grensde voor het symbolische bedrag van één gulden aan mijn ouders, die toen achter in de twintig waren. De oudste broer van mijn moeder, oom Jan, was architect en ontwierp een huis om op dat stuk grond te zetten: bakstenen over twee verdiepingen, aan de straatkant niet te veel ramen, in de punt van het dak een zolder, aan het eind van de oprit een garage en daardoor kon je doorlopen naar de berging, die weer uitkwam op een ruime achtertuin. Een ideaal huis voor een gezin van vier.

Mijn moeder Mieke en mijn vader Theo woonden eerst een aantal jaar in Vierlingsbeek, waar Theo was opgegroeid en waar hij werkte als docent. Mieke wilde meteen een gezin stichten, maar mijn vader zei: 'Dat kan later ook, wij gaan eerst eens flink van elkaar genieten.' Mijn vader wilde graag op pad met mijn moeder, wat van de wereld zien. Hij nam haar mee naar Tsjecho-Slowakije, hun eerste vakantie samen. En daarna naar andere landen in Europa waar ze de architectuur bekeken, musea, de natuur, of soms gewoon maar wat rondslenterden. Theo maakte foto's, die hij later in albums plakte en van droogkomische

onderschriften voorzag. Toen het huis in Overloon klaar was, verhuisden ze met baby Marieke daarnaartoe.

Theo en Mieke waren allebei negenentwintig jaar oud toen Marieke werd geboren. Mijn vader liep naar bekenden in het dorp, belde aan en zei: ‘We hebben een dochter. Ze heet Marieke.’ Meer niet. Anderhalf jaar later, toen mijn ouders inmiddels in Overloon woonden, werd ik geboren. Nu liep hij naar de werkplaats, waar mijn opa zojuist een paar schoenen stond te verzolen, en zei: ‘We hebben *nóg* een dochter.’

‘Hoe heet ze?’ vroeg opa.

‘Lonneke.’

‘Lolleke?! Wie noemt zijn kind nou Lolleke?!’ Opa was hardhorend. Lonneke zonneke, Lolleke Bolleke, lollige Lolleke werden mijn koosnamen vanaf toen.

Tante Henriëtte, mijn moeders jongste zus, die het ouderlijk huis vier jaar daarvoor had verruild voor een huis verderop in het dorp, trok in 1971 weer bij haar vader in, samen met haar man Jan. Hun twee dochters werden in de daaropvolgende jaren geboren. Opa vertrok eind jaren zeventig naar een verzorgings-
tehuis. Onze nichtjes woonden achter onze heg, of wij achter die van hen. Het was een feest. En om de hoek woonden mijn moeders oudere zus Truus met oom Chris en hun vier zoons: Eric, Rob, Leon en Hans. Mijn helden waren dat. Hun goocheltrucs waren voor ons pure magie.

Mijn moeder had een hechte band met haar zussen en broers, terwijl mijn vader moeizamer contact had met zijn zus en broers, van wie er één ook in Overloon woonde.

MARIEKE EN LONNEKE DOEN DE AFWAS. Dat vond mijn vader blijkbaar het fotograferen waard. We staan in onze keuken met de oranje tegels. Dit moet eind jaren zeventig zijn. Kleuterleef-
tijd. We hebben een flinke dot schuim in de wasbak gespoten. Marieke wast af, ik droog. Ze geeft me een bruine pan door. We

hebben schuifspeldjes in ons haar en dragen een schortje tegen het spatten.

Ik klik door naar een dia van twee knuffelkonijnen op krugjes aan een plastic kindertafeltje die Marieke en ik een lunch van legostenen hebben voorgezet. We hebben smetteloos witte slabbetjes stevig om hun nekjes geknoopt. Zelfs onze knuffeldieren zijn welopgevoed.

Ik ben een jaar of zes, mijn halflange haar is keurig gekamd en in een boblijn geknipt, het kraagje van mijn blouse steekt overeind uit de hals van mijn wollen trui. Ik zit achter mijn vaders bureau te schrijven. Links van mijn A4'tje staat een beige telefoon met draaischijf. Als hij rinkelt, neem ik op: 'Hallo, met Lonneke Zegers, met wie spreek ik?'

Het bureau staat midden in de woonkamer, naast de eettafel. Het is een robuust en ontzagwekkend meubelstuk met een schrijftafelgedeelte, vergrendelde deurtjes, een zuil met vakken waar boeken in staan, zijvleugels, imposante bogen en grote lades, mysterieus en interessant als een verboden stad.

Toegewijd en ernstig bereidde mijn vader aan dit altaar zijn aardrijkskundelessen voor en bedacht hij een manier om zijn leerlingen van de mavo te prikkelen. Bij proefwerken voegde hij standaard een extra vraag toe die leerlingen niet konden voorbereiden door feiten in hun kop te stampen. Ze moesten zelfstandig nadenken, en als ze een creatief en zinnig antwoord op deze vraag gaven en alle andere opgaven ook goed hadden, kregen ze een elf. Alleen bij meneer Zegers kon je een elf op je rapport halen.

Hij had ook de gewoonte om steeds zachter te gaan praten als de leerlingen rumoerig waren. Dan werden ze vanzelf stil, omdat ze ineens beseften dat ze zelf al dat geluid maakten.

Als mijn vader niet aan het bureau zat, zat hij te priegelen. Hij hield van houtsnijden. Met een klein mesje een lettertje vormen, dat vond hij heerlijk. Hij koos een afbeelding uit die hij

mooi vond, tekende die met potlood na op een stuk hout dat hij glad had geschuurd, en sneed de lijnen uit met pennen en mesjes van verschillende dikte. Zo fabriceerde hij een breed scala aan houten beeldjes: een Egyptische farao, een kersenboom, een notenbalk met muzieknoten erop, een windroos.

Of hij spelde de krant. Of hij las gedichten. Luisterde naar de Dutch Swing College Band, Louis Armstrong, Oscar Peterson, Count Basie, Dizzy Gillespie, de oude rotten van de jazz. Hij nam dan plaats op de stoel naast de platenspeler in de hoek, sloeg zijn benen over elkaar en zette zijn koptelefoon op. Al snel zag ik een voet meetikken op de maat. Over de speakers klonk klassieke muziek. Daar hield mijn moeder van.

Ik herinner me niet dat mijn moeder werkte. Toen wij geboren werden hield ze op met haar werk in een boekwinkel. Marieke en ik vroegen haar weleens of ze het niet erg vond dat ze ‘maar’ huisvrouw was. Het ‘nee’ waarmee ze steevast antwoordde, was overtuigend. Mensen waren dol op haar. Ze was sereen en blijmoedig tegelijk, zeiden ze.

Mijn vader hangt in alle hoeken van onze grote tuin regenwater- en thermometers op. Tevreden maakt hij een foto van zijn installatie. De standen op de meters noteert hij daarna dagelijks in zijn agenda, want aardrijkskundedocent ben je ook in je vrije tijd. Zorgvuldigheid staat hoog in het vaandel in ons gezin.

In de zomer fabriceert hij een buitendouche, met de tuinslang en de kop van de gieter. Marieke en ik rennen in bikini-broekjes over het diascherm, dwars door de waterstralen waar de zon een regenboog op reflecteert. Ik kan het water bijna aanraken.

Misschien is het zondag. Het regent hard. We nemen plaats in de tuinstoelen onder het dak van de garage. Marieke wil in de schommelstoel. Ik ook. Vandaag win ik. We kijken naar de regen, die voor ons naar beneden stort. ‘Wat een spektakel,’ zegt

mijn vader. Ik moet bijna huilen, ik weet niet waarom. De regen maakt me gelukkig en droevig tegelijk.

Als het droog is, gaan we weer naar binnen.

Zo eenvoudig was ons leven.

Mijn vader is zelden in beeld. Hij bediende de camera. Ik zap door ons leven, bezien door zijn lens. Hij stelt scherp op Marieke en mij: we zijn op een omgevallen boom geklommen en mijn moeder staat glimlachend op de achtergrond. Hij fotografeert Marieke en mij, die van een heuvel af sleeën, topzwaar door de dikke winterkleding die we dragen. Mijn vader heeft de dia's niet op seizoen geordend, dat verbaast me. Het volgende moment lopen mijn moeder, Marieke en ik over een strand. Ik zie mijn eigen volwassen lichaam in dat van mijn moeder. Zelfde bouw, zelfde motoriek.

Wij deden alles met z'n vieren. We functioneerden als een collectief. Op vakantie, thuis, in het dorp, overal. We sportten alle vier bij dezelfde club. In Overloon bestond de keuze uit voetballen en tennissen. De velden lagen naast elkaar, toch waren de werelden gescheiden. Het was vanzelfsprekend dat wij op tennis zaten. Andre Agassi, rebel tegen wil en dank, had voor ons het tennis veranderd. Op warme zomeravonden keken we naar al zijn wedstrijden op Wimbledon en Roland Garros, binnen met de rolluiken naar beneden, omdat de zon anders te veel reflecteerde op ons tv-scherf.

En we maakten muziek. Mijn moeder zong thuis, mijn vader dirigeerde het koor Evergreen en speelde piano. Hij kreeg les van een Indische vrouw. Ik noemde haar loempia; ze heette Eli Lupias. Toen mijn vader ons de basisbeginselen van noten lezen en toonladders had bijgebracht, bracht hij ons wekelijks naar een professionele pianoleraar in Boxmeer. Marieke en ik hadden achter elkaar les, allebei een uur. Om beurten wachtten we met mijn vader op de ander. Hij nam vaak corrigeerwerk mee. Marieke en ik brachten de wachttijd door met een boek. Ik oefende